

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 86 och 105 §§ vägtrafiklagen, 23 § luftvårdslagen och 1 § lagen om parkeringsbot

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att vägtrafiklagen, luftvårdslagen och lagen om parkeringsbot ändras så, att parkeringsbot föreläggs för onödig tomgångskörning med motorfordon. Polisen och parkeringsövervakarna skall övervaka att förbudet iakttas.

Efter att ändringen har trätt i kraft skall förbud mot onödig tomgång, som utfärdas

med stöd av vägtrafiklagen, gälla på vägar både i tätorter och annorstädes. Om förbud mot tomgång annorstädes än på vägområden som avses i vägtrafiklagen föreskrivs med stöd av luftvårdslagen.

Ändringarna avses träda i kraft så snart riksdagen har antagit dem.

MOTIVERING

1. Nuläget och behovet av ändring

1.1. Tomgångskörning och luftförorening

Avgas- och partikelutsläppen från trafiken samt trafikbullret är de faktorer som mest minskar trivseln i tätorter.

Det har konstaterats att luftens kvalitet ur hälsosynpunkt på vissa områden försämras till följd av avgasutsläpp på grund av tomgång. I många städer har halten av föroreningar i luften vid svag vind överskridit riktvärdena i det med stöd av luftvårdslagen (67/82) utfärdade statsrådsbeslutet om anvisningar i fråga om luftens kvalitet (537/84). Dessutom är tomgång så gott som alltid helt onödig.

Avgaserna innehåller förutom vattenånga och koldioxid ett stort antal andra föroreningar, så som os, dvs. kolmonoxid, kväveoxider, kolväten och andra organiska ämnen samt partiklar. Partiklarna från dieslbilar innehåller å sin sida sot och polyaromatiska

kolväten, dvs. PAH-föreningar, och partiklarna från bilar som använder blyhaltig bensin innehåller bly.

Utsläppen från bilarna är störst vid kallstart av motorer under kalla morgnar. Dessutom är utsläppen av os störst vid tomgång. Tomgången är ett allvarligt problem i synnerhet på vintern, då den är vanligast. I områden där det förekommer mycket tomgång kan halterna av skadliga ämnen stiga så att de överskrider de fastställda riktvärdena. Detta är fallet särskilt under perioder då vinden är svag, vilket är vanligt i synnerhet på vintern.

Avgasutsläppen är skadliga också därför att de frigörs på den höjd där man andas. Avgaserna från ett stillastående fordon som går på tomgång hinner inte blandas ut tillräckligt innan de når luftvägarna.

Typiska men som avgasutsläppen medför för hälsan är sveda i ögonen och retningar i luftvägarna. Mest känsliga för dessa men är barn och åldringar, personer som lider av hjärt- och lungsjukdomar samt allergiker, sär-

skilt astmatiker. Enbart avgasutsläppens otrevliga lukt och det buller som tomgången orsakar minskar också trivseln i hög grad.

De mest typiska situationer där men för hälsan uppkommer och trivseln minskar är då bilar lämnas att stå på tomgång på gårdar, invid lekplatser för barn och daghem samt skolor och sjukhus, på parkeringsplatser nära köpcentrer och på trottoarer.

Lokalt upplevs tomgången såsom mycket problematisk, vilket framgår av att åtskilliga medborgare har gjort anmälningar som gäller tomgång till hälsovårds-, miljövårds- och stadsplaneringsmyndigheterna samt till polisen. Många riksdagsmän har också fäst uppmärksamhet vid behovet att begränsa tomgångskörning med bilar. Olika organisationer och vissa stadsstyrelser har tagit initiativ och framfört önskemål om att tomgången skall begränsas.

En del av de städer som deltar i försöket med frikommuner har övervägt att i ordningsstadgan ta in bestämmelser om förbud mot eller begränsning av tomgång. Att få information om dessa bestämmelser till andra än kommunmedlemmarna och övervakningen av att bestämmelserna iaktas torde dock medföra problem.

Att det finns ett behov av att begränsa tomgången har också framgått av de kampanjer vilkas syfte var att minska bilarnas tomgång. I Grankulla ordnades en sådan kampanj redan år 1972. I Helsingfors genomfördes en omfattande kampanj mot tomgång år 1988, då en ny kampanj också ordnades i Grankulla. I Kuopio och Villmanstrand ordnades vintern 1990 kampanjer mot tomgång.

1.2. De nuvarande bestämmelserna och övervakningen av att de iaktas

Onödig tomgångskörning med motorfordon är i dag förbjuden på vägar i tätorter. Om detta förbud stadgas i 45 § 2 mom. fordonsförordningen (233/82), som har utfärdats med stöd av 86 § 2 mom. vägtrafiklagen (267/81). Enligt 45 § 2 mom. fordonsförordningen får ett fordon som har stannat inom tätort av annan orsak än tvingande trafik hinder ha motorn i gång endast om det är nödvändigt för fordonets tekniska, ändamålsenliga och säkra användning. Enligt förordningens 1 § gäller detta stadgande endast på sådana vägar som avses i 2 § vägtrafiklagen. Enligt det nämnda

lagrummet avses med tätort ett med vägmärke angivet tätbebyggt område.

För överträdelse av förbudet föreläggs enligt 10 § förordningen om ordningsbot i vägtrafik (1083/89) en ordningsbot om 140 mk. Övervakningen ankommer liksom i fråga om övriga trafikförseelser på polisen. För överträdelse av förbudet mot tomgång kan föreläggas dagsböter, om gärningen har orsakat eller kunnat orsaka annan fara eller olägenhet än sådan som bör anses ringa eller om den som begått förseelsen har visat likgiltighet i fråga om de stadganden och bestämmelser som ingår i vägtrafiklagstiftningen.

De många reservationerna då det gäller förbudet mot tomgång har gjort att det blivit svårt att övervaka att förbudet iaktas. En klar bestämmelse om när tomgång är onödig och när den är tillåten skulle underlätta tillsynen över att lagen iaktas och föreläggandet av påföljd. Polisens resurser räcker dock inte till för en heltäckande övervakning av tomgången. Lättast kunde denna övervakning effektivteras genom att utöver polisen också parkeringsövervakarna och övervakningsbiträdena i kommunerna skulle sköta den. Detta förutsätter att lagen om parkeringsbot (248/70) ändras.

2. Stadgandena i vissa andra länder

Enligt den svenska hälsoskyddslagen och hälsoskyddsförordningen utövar statens naturvårdsverk tillsyn över luftföroreningar, buller och andra liknande störningar. På basis av de kommunala hälsovårdsföreskrifterna har i Stockholm sedan år 1984 tillämpats en tre minuters tomgångsbegränsning, som år 1985 skärptes till en enminutsbegränsning. Också i Malmö och Göteborg gäller en enminutsbegränsning. Polisen övervakar att denna bestämmelse iaktas. Bestämmelsen gäller inte om fordonet står i kö eller har stannat på grund av ett tvingande trafik hinder eller om tilläggsanordningar som är nödvändiga med tanke på fordonets användning förutsätter att motorn är i gång. Det är dock inte tillåtet att ha motorn på tomgång för att värma upp fordonet.

I Danmark kan kommunstyrelsen, enligt ett beslut av miljöministeriet som utfärdades år 1974, för att förebygga luftföroreningar begränsa tomgångskörning med motorfordon i

vissa områden. I Köpenhamn har en tre minuters tomgångsbegränsning varit i kraft sedan år 1976. Begränsningen gäller alla slags motor-drivna fordon. Motorn får inte gå på tomgång längre än vad som är nödvändigt och högst i tre minuter. Polisen övervakar att denna bestämmelse iakttas. Bestämmelsen gäller dock inte fordon som står i kö eller som har stannat på grund av ett tvingande trafik hinder och inte heller fordon vilkas tilläggsanordningar förutsätter att motorn är i gång, t.ex. servicebilar.

I Norge har en allmän begränsning av tomgången i vissa områden eftersträfvats. I Oslo finns dock inga bestämmelser om tidsbegränsningar för tomgång. Onödigt och störande körning med motorfordon är förbjuden. Tomgångskörning och annan sådan användning av motorfordon som medför onödiga störningar eller avgasutsläpp har enligt trafikföreskrifterna varit förbjudna sedan år 1986.

I Schweiz är tomgång förbjuden överallt. Motorn skall alltid stannas, när fordonet står mer än 20 sekunder, om detta inte fördröjer starten då fordonet skall köra i väg på nytt.

3. De föreslagna ändringarna och motiveringen till dem

Ordalydelsen i 86 § 2 mom. vägtrafiklagen skall enligt förslaget ändras så, att det genom förordning kan stadgas om begränsningar som gäller onödigt tomgång också på andra ställen än i tätorter. Den nuvarande ordalydelsen kan tolkas så, att endast tomgång i tätorter kan begränsas genom stadgandet.

Till 105 § vägtrafiklagen fogas en hänvisning till stadgandena om tomgång för att även parkeringsbot skall kunna föreläggas för överträdelser av förbudet mot tomgångskörning.

Till 23 § luftvårdslagen fogas en hänvisning till lagen om parkeringsbot för att även parkeringsbot skall kunna föreläggas för överträdelser av tomgångsförbud som föreskrivits med stöd av luftvårdslagen.

Till 1 § lagen om parkeringsbot fogas en hänvisning till stadgandena om tomgångskörning med motorfordon för att möjliggöra parkeringsbot. Begränsningar som gäller tomgångskörning med fordon kan utfärdas med stöd av vägtrafiklagen och luftvårdslagen.

Enligt 2 mom. kan separat parkeringsbot föreläggas för överträdelse av förbud eller

begränsningar som gäller stannande eller parkering då överträdelsen sker i samband med tomgång, eftersom onödigt tomgång inte definieras som parkeringsfel i 1 mom.

4. Ärendets beredning

Förslagen har beretts såsom gemensamt tjänsteuppdrag vid miljöministeriet och trafikministeriet.

Utlåtanden om utkastet till proposition har inhämtats av justitieministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, medicinalstyrelsen, vatten- och miljöstyrelsen, vissa statliga forskningsanstalter, länsstyrelserna, kommunernas centralorganisationer, vissa kommunala myndigheter, organisationer inom industri, trafik och bilbranschen samt av vissa medborgarorganisationer.

De flesta remissinstanserna förhöll sig positiva eller neutrala till förslaget om tomgångsförbud och till förslaget om att parkeringsbot skall vara påföljd för överträdelse av förbudet mot tomgångskörning.

Justitieministeriet föreslog i sitt utlåtande att man skulle undersöka alternativet att ge parkeringsövervakarna rätt att förelägga ordningsbot för onödigt tomgång. Ordningsbot vore enligt ministeriets mening till sin juridiska natur en lämpligare påföljd än parkeringsbot för tomgångsöverträdelse.

Vid den fortsatta beredningen av propositionen stannade man dock inte för att föreslå ordningsbot som påföljd för överträdelse av tomgångsförbud. Trots att ordningsboten till sin natur vore en lämpligare påföljd för onödigt tomgång, medför den problem när övervakningen skall ordnas. Den ineffektiva övervakningen av tomgångsförbuden har varit den viktigaste orsaken till de nu föreslagna ändringarna. En effektivare övervakning förutsätter övervakningsansvar för parkeringsövervakningsorganisationen vid sidan av polisen. Rätten att förelägga ordningsbot skulle väsentligt förändra naturen av parkeringsövervakarnas och övervakningsbiträdenas arbete och torde således inte kunna införas.

5. Propositionens ekonomiska och organisatoriska verkningar

Propositionen har inte några andra ekonomiska verkningar än de kostnader som eventuellt uppkommer av att parkeringsövervakarnas och övervakningsbiträdenas arbetsmängd ökar.

6. Närmare stadganden och bestämmelser

När lagen har trätt i kraft skall 45 § 2 mom. fordonsförordningen ändras så, att ett fordon får ha motorn på tomgång av annan orsak än tvingande trafik hinder i högst två minuter. Avsikten är att förordningen skall innehålla stadganden om nödvändiga undantag bl.a. för fordon med tilläggsanordningar som kräver att motorn är i gång för att de skall fungera, om

dessa tilläggsanordningar behövs för fordonets huvudsakliga användningsändamål eller i fråga om vilka användningens art kräver tomgång.

Med stöd av luftvårdslagen kommer genom statsrådsbeslut ett förbud mot tomgång att utfärdas, som gäller andra områden än de vägområden som avses i vägtrafiklagstiftningen.

Om straff för tomgång stadgas för närvarande i 10 § förordningen om ordningsbot i vägtrafik, som måste ändras till dessa delar då den föreslagna ändringen träder i kraft.

7. Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna skall träda i kraft så snart riksdagen har antagit dem.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 86 och 105 §§ vägtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 86 § 2 mom. och 105 § vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/81), av dessa lagrum 105 § sådan den lyder i lag av den 7 september 1990 (843/90), som följer:

86 §

Fordons användning

Genom förordning kan stadgas om begränsningar av onödig och störande körning i tätort och av onödig tomgångskörning med motorfordon.

105 §

Parkeringsfel och onödig tomgångskörning

För överträdelse av förbud och begränsningar i fråga om stannande och parkering av

fordon döms till straff endast om parkeringsfelet har medfört eller kunnat medföra allvarlig fara eller olägenhet. Annars påförs för felet parkeringsbot enligt vad som stadgas särskilt. Parkeringsbot påförs också för överträdelse av stadgandena och bestämmelserna om användning av parkeringsskivor som avses i 28 a §. Parkeringsbot kan också påföras för överträdelse av stadgandena och bestämmelserna om sådan onödig tomgångskörning som avses i 86 § 2 mom.

Denna lag träder i kraft den

199 .

2.

L a g
om ändring av 23 § luftvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 23 § luftvårdslagen av den 25 januari 1982 (67/82) ett nytt 3 mom. som följer:

23 §

----- Denna lag träder i kraft den
För överträdelse av förbud mot tomgångs- 199 .
körning med motorfordon kan parkeringsbot
påföras enligt vad som stadgas särskilt.

3.

L a g
om ändring av 1 § lagen om parkeringsbot

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 § 1 mom. lagen den 3 april 1970 om parkeringsbot (248/70), sådant det lyder i lag av
den 7 september 1990 (844/90), som följer:

1 §

Parkeringsbot för överträdelse av förbud och begränsningar som gäller stannande och parkering av fordon samt av stadganden och bestämmelser om användning av parkeringsskiva (*parkeringsfel*) föreläggs av polisen enligt denna lag. Parkeringsbot föreläggs också för överträdelse av de förbud och begränsningar som gäller onödigt tomgångskörning med motorfordon och som utfärdats med stöd av luftvårdslagen (67/82) eller vägtrafiklagen (267/81).

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 17 maj 1991

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Trafikminister *Ole Norrback*

1.

L a g

om ändring av 86 och 105 §§ vägtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 86 § 2 mom. och 105 § vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/81), av dessa lagrum 105 § sådan den lyder i lag av den 7 september 1990 (843/90), som följer:

Gällande lydelse

Förslagen lydelse

86 §

Fordons användning

Genom förordning kan stadgas om begränsningar av onödig tomgång samt onödig och störande körning i tätort.

Genom förordning kan stadgas om begränsningar av *onödig och störande körning i tätort och av onödig tomgångskörning med motorfordon.*

105 §

Parkeringsfel

För överträdelse av förbud och begränsningar i fråga om stannande och parkering av fordon döms till straff endast om parkeringsfelet har medfört eller kunnat medföra allvarlig fara eller olägenhet. Annars påförs för felet parkeringsbot enligt vad som stadgas särskilt. Parkeringsbot påförs också för överträdelse av stadgandena och bestämmelserna om användning av parkeringsskivor som avses i 28 a §.

105 §

Parkeringsfel och onödig tomgångskörning

För överträdelse av förbud och begränsningar i fråga om stannande och parkering av fordon döms till straff endast om parkeringsfelet har medfört eller kunnat medföra allvarlig fara eller olägenhet. Annars påförs för felet parkeringsbot enligt vad som stadgas särskilt. Parkeringsbot påförs också för överträdelse av stadgandena och bestämmelserna om användning av parkeringsskivor som avses i 28 a §. *Parkeringsbot kan också påföras för överträdelse av stadgandena och bestämmelserna om sådan onödig tomgångskörning som avses i 86 § 2 mom.*

Denna lag träder i kraft den

199 .

2.

Lag
om ändring av 23 § luftvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 23 § luftvårdslagen av den 25 januari 1982 (67/82) ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §

För överträdelse av förbud mot tomgångskörning med motorfordon kan parkeringsbot påföras enligt vad som stadgas särskilt.

Denna lag träder i kraft den
199 .

3.

Lag
om ändring av 1 § lagen om parkeringsbot

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 § 1 mom. lagen den 3 april 1970 om parkeringsbot (248/70), sådant det lyder i lag av den 7 september 1990 (844/90), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Parkeringsbot för överträdelse av förbud och begränsningar som gäller stannande och parkering av fordon samt av stadganden och bestämmelser om användning av parkeringsskiva (*parkeringsfel*) föreläggs av polisen enligt denna lag.

1 §

Parkeringsbot för överträdelse av förbud och begränsningar som gäller stannande och parkering av fordon samt av stadganden och bestämmelser om användning av parkeringsskiva (*parkeringsfel*) föreläggs av polisen enligt denna lag. *Parkeringsbot föreläggs också för överträdelse av de förbud och begränsningar som gäller onödigt tomgångskörning med motorfordon och som utfärdats med stöd av luftvårdslagen (67/82) eller vägtrafiklagen (267/81).*

Denna lag träder i kraft den

199 .

